

„...legyek éppoly ordóttan és címtelen, mint Jézus volt!” - Bangha Béla SJ vitatott munkássága

Szerző: Szalay László (2022-05-01)

1 / 10 oldal | © Katolikus.ma

Jelen kiadvány tartalmául a Katolikus.ma cikke szolgál, mely a <https://katolikus.ma/legyek-eppoly-ordotlan-es-cimtelen-mint-jezus-volt-bangha-bela-sj-vitatott-munkassaga/> internetes címről származik. A cikket 2022-07-01 dátummal egy médiamissziós lelkületű Tisztelt Olvasónk töltötte le, létrehozva a jelen pdf vagy papír alapú kiadást, akinek ez úton is köszönjük az ilyen formában történő terjesztést. Mindent Isten nagyobb dicsőségére!

1940. április 30-án, hajnalban halt meg a Herzog-klinikán Bangha Béla jezsuita páter. Prohászka Ottokár mellett ő volt a 20. századi magyar katolikus megújulás másik vezéralakja. Munkássága alapvetően két nagy területet ölelt fel: 1./ hitvédelem, 2./ a katolikus sajtó megteremtése. Nem véletlenül nevezték őt magyar sajtóapostolnak. Valóban az volt - s emellett kora egyik legnagyobb hitszónoka.

Szerző: Szalay László (2022-05-01)

2 / 10 oldal | © Katolikus.ma

Jelen kiadvány tartalmául a Katolikus.ma cikke szolgál, mely a <https://katolikus.ma/legyek-eppoly-ordotlan-es-cimtelen-mint-jezus-volt-bangha-bela-sj-vitatott-munkassaga/> internetes címről származik. A cikket 2022-07-01 dátummal egy médiamissziós lelkületű Tisztelt Olvasónk töltötte le, létrehozva a jelen pdf vagy papír alapú kiadást, akinek ez úton is köszönjük az ilyen formában történő terjesztést. Mindent Isten nagyobb dicsőségére!

„Ha Szent Pál ma a Földre jönne, újságot alapítana”

- Bangha is idézte ezt a piusi mondatot. Az 1880-ban született Bangha megtette azt, amit a pápai mondás szerint Szent Pál is tett volna: még az első világháború előtt a liberális-szabadkőműves sajtótúlsúly ellenében megalapította a Magyar Kultúra című folyóiratot, majd a világháború idején országos sajtóakció keretében összegyűjtötte azt a pénzt, amellyel meg lehetett volna alapítani a tervezett katolikus sajtóvállalatot - a pénzt azonban az 1918-as fölfordulás után hatalomra került garnitúra elkobozta. Amikor a kommün megbukott, Bangha ott folytatta, ahol abbahagyta. Sikerült megszerveznie a Központi Sajtóvállalatot (KSV), amely nemcsak keresztény napilapot, hanem hetilapot és havilapot is megjelentetett. A legfontosabb kétségtelenül a két napilap volt: a reggeli Nemzeti Újság, s a délutáni Új Nemzedék. Mindkét lap kiváló tollforgató gárdával rendelkezett.

Az egyik ismert történész egy évtizede megjelent, a Horthy-korszakkal foglalkozó könyvében szólt Bangha páterről is. „Természetesen” nem elismerően, hanem a megbélyegzés szokása szerint. Történészünk szerint az első világháború előtt Bangha sokszor „pogrombeszédeket” (!) tartott (ebben a kérdésben egyetlen forrása Romsics Ignác Kádár-korbeli munkája), majd Bangha 1920-ban (valójában 1919 végén) megjelent híres könyvéből, a „Magyarország újjáépítése és a

Szerző: Szalay László (2022-05-01)

3 / 10 oldal | © Katolikus.ma

Jelen kiadvány tartalmául a Katolikus.ma cikke szolgál, mely a <https://katolikus.ma/legyek-eppoly-ordotlan-es-cimtelen-mint-jezus-volt-bangha-bela-sj-vitatott-munkassaga/> internetes címről származik. A cikket 2022-07-01 dátummal egy médiamissziós lelkületű Tisztelt Olvasónk töltötte le, létrehozva a jelen pdf vagy papír alapú kiadást, akinek ez úton is köszönjük az ilyen formában történő terjesztést. Mindent Isten nagyobb dicsőségére!

kereszténység”-ből is idézett elrettentésül egy részt (természetesen nem az eredeti kiadásból, hanem Romsics dolgozatából; manapság ez a fajta hivatkozás nagy divat). Az idézet után ezt olvassuk:

„Bangha a későbbiekben is sok publicisztikát írt, amelyben annak ellenére értekezett a zsidók vélt faji tulajdonságairól /.../, hogy más írásaiban a zsidóság külön faji jellegét tagadta.”

Majd lábjegyzetben a szerző megjelöli azt a „publicisztikus” Bangha-művet, amelyben a páter állítólag a faji tulajdonságokról értekezik: „A katolikus Egyház krisztusi eredete.” Amikor ezt a hivatkozást olvastam, önkéntelenül elmosolyodtam. Fanyar mosolyra korábban is volt okom, mert a könyv „Egyházi antiszemitizmus” című fejezetében egyik sánta állítás lép a másik sánta állítás nyomába, szinte minden megállapítás elnagyolt vagy téves, hamis, a hivatkozásokról nem is beszélve.

Szerző: Szalay László (2022-05-01)

4 / 10 oldal | © Katolikus.ma

Jelen kiadvány tartalmául a Katolikus.ma cikke szolgál, mely a <https://katolikus.ma/legyek-eppoly-ordotlan-es-cimtelen-mint-jezus-volt-bangha-bela-sj-vitatott-munkassaga/> internetes címről származik. A cikket 2022-07-01 dátummal egy médiamissziós lelkületű Tisztelt Olvasónk töltötte le, létrehozva a jelen pdf vagy papír alapú kiadást, akinek ez úton is köszönjük az ilyen formában történő terjesztést. Mindent Isten nagyobb dicsőségére!

Bangha Béla SJ

Szerző: Szalay László (2022-05-01)

5 / 10 oldal | © Katolikus.ma

Jelen kiadvány tartalmául a Katolikus.ma cikke szolgál, mely a <https://katolikus.ma/legyek-eppoly-ordotlan-es-cimtelen-mint-jezus-volt-bangha-bela-sj-vitatott-munkassaga/> internetes címről származik. A cikket 2022-07-01 dátummal egy médiamissziós lelkületű Tisztelt Olvasónk töltötte le, létrehozva a jelen pdf vagy papír alapú kiadást, akinek ez úton is köszönjük az ilyen formában történő terjesztést. Mindent Isten nagyobb dicsőségére!

Tehát a szerző szerint Bangha 1920 után is írt publicisztikákat a zsidók vélt faji tulajdonságairól, s ennek lenne bizonyítéka a lábjegyzetben említett Bangha-mű.

Amikor később az egyik levéltárban találkoztam a könyv szerzőjével, elmondtam neki, hogy a sok-sok tévedés mellett ez a hivatkozása is téves, jó lenne javítani az új kiadásban. „A katolikus Egyház krisztusi eredete” című Bangha-mű valóban 1923-ban jelent meg, de aki felüti a könyvet, már az első oldalon, a második sorban azt olvassa, hogy ez a mű „csak újabb kiadása szerző e művének: A huszadik század Krisztusproblémája. Hitvédelmi előadások a művelt katolikus közönség számára (Budapest 1912.)” Tény, a művet az új kiadás számára átdolgozta Bangha (majd 1940 elején ismét átgyúrta a szöveget, ez volt élete egyik utolsó munkája), de a zsidóság „faji” sajátosságaival foglalkozó fejezet változatlan maradt. Tehát: 1./ a mű nem 1920 után született; 2./ a mű nem publicisztika, hanem férfiközönség számára tartott, hitvédelmi (apologetikai) tárgyú konferenciabeszédek szerkesztett anyaga. Mikor ez utóbbi megjegyzést tettem, a történész megszólalt: „Értem, a hecckápláni korszakból.” Én pedig önkéntelenül elmosolyodtam, s csöndben megkérdeztem: „Tudja, mi az apologetika? Mert ez a mű - az.” A „hecckáplán” kitételt nem kommentáltam. Kértem, olvassa el a mű zsidókra vonatkozó részét, amelynek ez a címe: „A zsidók 'faji' sajátosságai”. Tehát: a faji szó idézőjelben szerepel. Vajon miért? - kérdeztem

Szerző: Szalay László (2022-05-01)

6 / 10 oldal | © Katolikus.ma

a történést. Azért, folytattam, mert kora híres szerzője, Werner Sombart nevezetes műve alapján foglalta össze Bangha a vélt 'faji' tulajdonságokat. Lehet persze, folytattam, hogy Sombart maga szerint antiszemita volt, viszont tudom, hogy a Zsidó Szemle című hetilap interjút is készített vele, méltatta a munkásságát, sőt egyik művét a Zsidó Szemle adta ki. Ha a hazai cionisták lapja méltatta Sombartot, sőt egyik művét meg is jelentette, akkor a Zsidó Szemle is antiszemita volt? Ez ugye képtelenség.

A történész felírt magának ezt-azt, majd elbúcsúztunk. Könyve egyébként Akadémiai Díjat kapott...

Bangha említett apologetikai tárgyú műve ma is érdekes olvasmány. Sok része már bizonyára elavult, s a zsidóságról tett megállapításaival is lehet vitatkozni, azt azonban magyarul tudó ember nem állíthatja, hogy a páter faji alapon állt volna. Bangha páter nem volt antiszemita.

2010-ben jelent meg az utóbbi évek - szerintem - egyik legizgalmasabb könyve: „Bangha Béla SJ emlékezete”. A kötet tanulmányai is hiánypótlók, de az igazi csemege: Bangha naplójegyzetei. Ezek egy részét már Nyisztor Zoltán közölte 1940-es Bangha-életrajzában, de azóta újabb jegyzetek kerültek elő, bár így sem teljes a szövegközlés. (Amikor 1950-ben deportálták a szerzeteseket, s

Szerző: Szalay László (2022-05-01)

7 / 10 oldal | © Katolikus.ma

megszállták a rendházakat, sok irat elpusztult. A jezsuita levéltár anyagának egy része is eltűnt, de reménykedni lehet, hogy előkerülnek lappangó naplójegyzetek. Bangha-iratokat mentett meg például annak idején Vid József SJ, aki később a kistarcsai internálótáborban halt meg.)

Bangha kései naplójegyzetei megrázóak. Köztudott, hogy az amerikai útjáról kimerülten hazatérő páterről az orvosi vizsgálat megállapította: leukémiában szenved. Bangha ekkor 55 éves, tele nagy tervekkel – s most azzal szembesül, hogy itt áll „a Nagy Kapu előtt” (hogy utolsó, csak halála után megjelent gyönyörű írásának a címét idézzem). A nyilvánosságnak szánt írásaiban oly magabiztos páter másik arcát látjuk a naplójegyzetekben: a tépelődő, az Egyház állapotával és jövőjével viaskodó papot, aki saját hibáival, gyengeségeivel is számot vet. Ahogy egyik jeles méltatója írja: ahogy közelebb kerül hozzá a túlvilág, úgy kisebbedik Bangha. Erről vall egyik szép naplójegyzete:

„Mily különös, hogy az egyik fiatal szerzetesből hercegprímás lesz, a másiktól elegáns és közismert és nyugalmas életű egyetemi tanár, a harmadiktól egy sokaktól gyűlölt (sokaktól is szeretett), de mindenesetre minden közéleti súly és dísz és energia nélkül való ‘páter’. /.../

Én még annyit se vívtam ki magamnak, amennyit rendi helyzetem mellett

Szerző: Szalay László (2022-05-01)

8 / 10 oldal | © Katolikus.ma

kivívhattam volna, mondjuk egy egyetemi tanárságot vagy akadémiakasságot vagy egy szalon-szónok nimbuszát, vagy egy szalon-hazafiét...

S mégis, ebben szörnyen nyugodt is tudok lenni. Mert a dísz és a pozíció egyúttal fék is és gát sokszor s főleg: mert abban valami hallatlanul előkelő, krisztusi felsőbbiséget látok, hogy nekem ez a világ ne adjon semmit! Én magamnak ne kérjek, ne kapjak, ne fogadjak el semmit. Más legyen kegyelmes és professzor úr és püspök és elnök és tiszteleti tag és hordjon rendjeleket és csillagokat, de én legyek éppoly ordótlan és címtelen, mint Jézus volt! S az életemben egy szikra se legyen másra szentelve, mint az ügy előbbre vitelére - tekintet nélkül koncessziókra, sallangokra, gyerekes (bárha állítólag szükséges) cifraságokra. A csillagokból nézve úgyis oly bolondul semmi az, hogy mi pondrók itt lenn milyen bársonyokat vagy láncokat akasztunk a nyeldeklőnk köré. Hát még az Egy Tökéletes, az Isten felől nézve!"

[Molnár Antal - Szabó Ferenc SJ: Bangha Béla SJ emlékezete. Bp., 2010,262-263. o.]

Bangha Béla nagyon sokat harcolt a protestánsokkal, a harci lendület persze kölcsönös volt. Élete végén azonban a „keresztény unió” elkötelezettje lett, összegyűjtött műveinek egyik kötete ezt a címet viseli. Felismerte, hogy a barna

Szerző: Szalay László (2022-05-01)

9 / 10 oldal | © Katolikus.ma

Jelen kiadvány tartalmául a Katolikus.ma cikke szolgál, mely a <https://katolikus.ma/legyek-eppoly-ordotlan-es-cimtelen-mint-jezus-volt-bangha-bela-sj-vitatott-munkassaga/> internetes címről származik. A cikket 2022-07-01 dátummal egy médiamissziós lelkületű Tisztelt Olvasónk töltötte le, létrehozva a jelen pdf vagy papír alapú kiadást, akinek ez úton is köszönjük az ilyen formában történő terjesztést. Mindent Isten nagyobb dicsőségére!

és a vörös veszedelem az egész kereszténységet fenyegeti, s ezen ideológiák ellen a keresztényeknek össze kell fogniuk. Szépen emlékezik erről Ravasz László református püspök:

„A magyar katolikus intelligencia szívét nem zárta be előttem. Hatalmas ellenfelem: Bangha Béla, velem kibékülve távozott el az élők sorából, egy meleg kézszorítást, egy szép könyvet s testvéri áldást hagyva számomra.”

[Ravasz László: Emlékezéseim. Bp., 1992, 204. o.]

Nyisztor Zoltán, Bangha közeli munkatársa azt írta a páterről, hogy „sokszor kevesebb volt és kisebb volt, mint a szentek, de mindig nagyobb volt, mérhetetlenül nagyobb, mint az átlagember”. Egyik mai méltatója az idézett szavakat ezzel toldotta meg: „És csendben hozzátehetjük: nagyobb volt, mérhetetlenül nagyobb, mint sokan azok közül, akik őt életében és halála után bírálták.”

Bangha Béla összegyűjtött munkáit halála után harminc vaskos kötetben adta ki a Szent István Társulat. Érdeemes lenne ebből a hatalmas életműből kiadni egy terjedelmes válogatást.

Szerző: Szalay László (2022-05-01)

10 / 10 oldal | © Katolikus.ma

Jelen kiadvány tartalmául a Katolikus.ma cikke szolgál, mely a <https://katolikus.ma/legyek-eppoly-ordotlan-es-cimtelen-mint-jezus-volt-bangha-bela-sj-vitatott-munkassaga/> internetes címről származik. A cikket 2022-07-01 dátummal egy médiamissziós lelkiületű Tisztelt Olvasónk töltötte le, létrehozva a jelen pdf vagy papír alapú kiadást, akinek ez úton is köszönjük az ilyen formában történő terjesztést. Mindent Isten nagyobb dicsőségére!